

INTERVIEW LUCINDA'S ZUS NADIA WERD VERMOORD; NA TWINTIG JAAR ONDERVINDT ZIJ NOG DE GEVOLGEN

Lucinda van de Ven is nog maar 23 jaar oud als haar zus Nadia (25) wordt doodgeschoten door haar huisbaas Pascal F. Twintig jaar later kampt zij nog altijd met de gevolgen van die brute daad. „Iemand zei: ‘Nadia’s dood is een karaktermoord op jouw leven.’ Ik ben in gaan zien dat die uitspraak klopt.”

‘De leegte die Nadia achterliet is er nog’

Ard Schouten

Utrecht/Haarlem

Lees de zin die nu volgt desnoods drie keer om het goed op je in te laten werken: Lucinda is op de weg terug nadat ze is vastgelopen als revalidatiearts als ze via LinkedIn verneemt dat haar collega's het werkjaar afsluiten met: een moordspel.

Terwijl iedereen wist van haar verleden, van haar struggle om zo goed en zo kwaad als het gaat alles uit de kast te halen om zelf te slagen als arts. „Het was zo kwetsend. Dat ze besloten me niet uit te nodigen snap ik. Maar ze hadden het kunnen vragen. Om mij de keus te laten. Of nog beter; ze hadden een ander uitje kunnen bedenken.”

Het is één van de vele voorbeelden die Lucinda aanhaalt om duidelijk te maken waar veel lotgenoten tegenaan lopen. De maatschappij is, concludeert ze nu als ervaringsdeskundige, amper ingericht op mensen die een ptss-stoornis en een zogenoemde persisterende rouwstoornis oplopen nadat een dierbare is vermoord.

Levenslang Kwetsbaar is de titel van een serie podcasts die Lucinda maakt over verder leven na moord, nadat ze eerder de documentaire *OverLeven* maakte en een serie columns schreef. Want Nadia's plotse dood op 1 oktober 2002 zet ook het leven van haar naasten stil.

Een jonge vrouw die vol in het leven staat – ze studeert en heeft een prima baan vol perspectief – blijft voor altijd slechts 25 omdat haar huisbaas beslist dat ze dood moet. Ruzie om een kapotte wasmachine in haar woning aan de Utrechtse Weerdsingel wordt haar fataal. Een vriendin belt met Nadia als ze live hoort dat haar iets vreselijks overkomt. Later blijkt dat ze met een Uzi-pistool-mitrailleur is doodgeschoten.

Op de vlucht

Ex-Leusdenaar Pascal F. sluit na zijn daad alle deuren af en vlucht naar Polen. De ex-beroepsmilitair wordt echter gearresteerd als hij samen met zijn vader op weg is naar het gemeentehuis van Gouda. Hij heeft een kopie nodig van zijn geboortakte omdat hij wil trouwen met een Poolse. Daarna hebben ze een afspraak bij een notaris omdat ze het pand aan de Weerdsingel, waar Pascal voor 1 procent eigenaar van is, willen verkopen.

Hij wordt in Utrecht veroordeeld tot levenslange, maar die straf is in hoger beroep omgezet naar twintig jaar cel en tbs met dwangverpleging. Omdat er voor de verdenking van een andere moord – Edenaar Anton Bussing werd in 1995 ook met een Uzi doodgeschoten – volgens het Arnhemse Hof onvoldoende bewijs is.

Nadia's moeder Minke en zus Lucinda lopen in de twintig jaar die volgen meermaals tegen de

Ik wil Nadia voort laten leven en voorkomen dat anderen vastlopen in hun zoektocht naar hulp

– Lucinda van de Ven

▼ **Lucinda en Nadia van de Ven in hun jonge jaren, die zij samen doorbrachten in het Noordhollandse Koog aan de Zaan.** PRIVÉFOTO

VEFOTO

klippen op als ze hulp zoeken. Ze voelen zich onbegrepen. Moeten overal zelf het wiel uitvinden. Lucinda's bittere conclusie nu: „We zijn met zijn allen heel goed in het lopen van stille tochten en het aansteken van kaarsjes als er iets vreselijks is gebeurd, maar de diepere ondersteuning ontbreekt. Iemand schreef me eens dat ik mezelf het beste kan vergelijken met een vogel die vast is komen te zitten bij een olieramp. De tanker is gekapseisd, de olie kleeft aan alle kanten aan je veren, en – als je geluk hebt – spoel je een keer aan op het strand. ‘Yes, ze is er weer’, denkt iedereen. Maar niemand beseft hoe groot de ramp is die je hebt meegemaakt. Bij mij is pas achttien jaar na Nadia's dood een persisterende rouwstoornis vastgesteld.”

Een blijvende stoornis die afgelopen zomer werd erkend, en waarvan Slachtofferhulp Nederland eind december opriep dat ‘er ook naar gehandeld moet worden qua nazorg’. Voor Lucinda een moment om te koesteren, want juist zij was het die jaar in jaar uit op de barricaden sprong om erkend te krijgen hoe traumatisch een moord is in het leven van nabestaanden. „Misschien heb ik wel het nadeel gehad dat ik zelfs arts ben geworden. Daarom werd het mij zo pijnlijk duidelijk hoezeer het aan goede nazorg ontbreekt als je naaste wordt vermoord. De eerste keer dat je depressief raakt, word je naar een huisarts gestuurd. Maar wat weet een huis-, bedrijfs- en verzekeringsarts en het gros van de psychologen en psychiaters nou van rouwstoornissen? Als het mij als arts al zoveel moeite kostte om de juiste diagnose te krijgen en de juiste hulp te vinden, dan worden andere nabestaanden nog slechter geholpen.

Bij nationale rampen als de MH17, zegt ze, is het voor iedereen duidelijk dat er groots moet worden ingezet op hulpverlening. „Maar voor individuen in moordzaken is het vaak een vreselijke zoek-

tocht. Ik wilde zo graag door, carrière maken, misschien promoveren, een gezin stichten. Gewoon iets substantieels bijdragen aan de maatschappij, maar steeds weer liep ik vast.”

Lucinda maakte mee dat haar werkgever haar liever kwijt dan rijk was vanwege de rugzak die ze meedroeg. „Het werk als revalidatiearts, inclusief het zien van patiënten, was te zwaar voor me, zeiden ze. Of beter gezegd, dat namen ze voor mij aan. Terwijl ik prima resultaten boekte en mooie beoordelingen van patiënten had. In plaats dat ze me zo snel mogelijk de deur uit wilden hebben omdat ik te duur was, hadden ze ook kunnen vragen wat ik nodig zou hebben om zo sterk mogelijk in mijn schoenen te blijven staan.”

Momenteel zit ze (weer) thuis. Middels de Wet WIA (Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen) hoopt ze dit jaar weer aan het werk te kunnen gaan. „Maar het is onzeker of dat lukt. Langer dan zestien uur per week zie ik niet gebeuren als ik eerlijk ben. De schok na Nadia's dood heeft lichamelijke en geestelijke veel effect op me gehad.”

Uit onderzoek blijkt dat nabestaanden die door een misdrijf een geliefde zijn verloren vijf keer zoveel risico lopen op langdurige psychische en medische problemen. „Depressies. Ziektes. Mensen hebben geen idee wat de gevolgen van moord op de lange termijn zijn. Ik zei een keer in een podcast dat ik Nadia de kansen zo gegund zou hebben die ik heb gekregen. Mijn reïntegratiecoach zei: ‘Dat klopt niet. Nadia's dood is een karaktermoord op jouw leven’. En ze had gelijk natuurlijk. Door de laffe daad van Pascal F. is alles anders geworden.”

Worsteling

Ze worstelt met de hoeveelheid professionals waar daders en ex-gedetineerden op terug kunnen vallen in vergelijking met nabestaanden. „Het is onethisch en niet meer van deze tijd dat er een miljoenenverslindend maatschappelijk vangnet bestaat dat de rehabilitatie van daders en ex-gedetineerden faciliteert. Terwijl er nog steeds geen adequaat vangnet is om nabestaanden van dodelijke geweldsdelicten te ondersteunen bij het voortkomen van hun arbeidsuitval.”

„Dat het niemand in de maatschappij een rotzorg is dat ik thuis zit, snap ik ergens nog wel, hoe oneerlijk het ook is. Maar de verhoudingen zijn compleet zoek tussen dat wat daders wordt geboden en dat wat hun slachtoffers en nabestaanden daarna nog toekomt. Pascal zit bijna veertien jaar in het tbs-systeem. Steeds weer blijkt dat hij niet goed meewerkt. Hoeveel geld pompen we daar niet in? Ik heb een mediation-gesprek met hem aangevraagd. Heeft hij geweigerd omdat het niet zou passen in zijn behandeltraject. Ik wilde niet zozeer antwoorden van hem horen, maar hem dingen vertellen. Achteraf dacht ik: hoeveel zin zou

het hebben gehad? Dringt het überhaupt tot hem door?"

'Beloon eerlijkheid'

Ze zou, zegt ze, voorstander zijn van een systeem waarin daders worden beloond wanneer ze openheid geven over hun daad. „Omdat ik het belangrijker vind om te weten wat er is gebeurd, waarom en wat er in het hoofd van een dader omging dan dat hij een jaar cel meer of minder heeft.”

In Levenslang Kwetsbaar mengt ze haar persoonlijke verhaal met gesprekken met lotgenoten, medici en (rouw)deskundigen. Zoals ze er de afgelopen jaren stevast voor koos om haar stem te laten horen. „De eerste tien jaar heb ik dat aan Minke, mijn moeder, overgelaten. Zij kon dat veel beter. Ik was te veel in shock. Het is omgedraaid nadat ik mijn gedichtenbundel *Parels van Verdriet* uitgaf. Daarin ligt het accent op gemis en verdriet. Vanaf toen lukte het me woorden te geven aan mijn gevoel.”

Rouwen is iets wat nooit overgaat, benadrukt ze meermaals. „Het gemis wordt minder, de scherpe randjes gaan er af, maar het is er altijd. Dat rouw na moord zo traumatisch is dat je er nooit van loskomt daar ben ik me pas jaren na Nadia's dood bewust van geworden. Veel mensen zien me als een

▲ Lucinda van de Ven (boven). Onder v.l.n.r.: Nadia, een herinneringsbordje op het huis aan de Weersingel waar zij werd omgebracht en Lucinda met haar moeder Minke. FOTOS: ANGE-
LIEK DE JONGE/PRIVEFOTO/PRIM
RAS/BRAND OVEREEM

Ik was 23 toen Nadia stierf. Dan ben je zo kwetsbaar

sterke vrouw, maar zij beseffen niet dat ik mij jarenlang – in sommige periodes dag in dag uit – in slaap hield. Ik zou er heel dankbaar voor zijn als ik met Levenslang Kwetsbaar meer begrip krijg voor de gevolgen van het voortduren van rouw.”

Dat ze zich wil blijven uitspreken is tweeledig. „Ik wil Nadia voort laten leven. En tegelijkertijd voorkomen dat anderen vastlopen in hun zoektocht naar erkenning en hulp. Ik was 23 toen Nadia stierf. Ik was nog zo jong en kwetsbaar. De leegte die Nadia achterliet is er ook na twintig jaar nog altijd. Enerzijds wil je niet altijd gezien worden als 'de zus van'. Anderzijds klopt het niet om het er niet over te hebben. Naarmate Nadia langer dood is, ben ik steeds duidelijker in gaan zien dat ik ook altijd het verdriet van mijn moeder meevoel. En zij die van mij.”

Troost en herkenning

Lucinda zegt blij te zijn voor jonge lotgenoten dat er tegenwoordig qua troost en herkenning online zoveel blogs zijn waarin over aanhoudende rouwen verdrietgevoelens wordt geschreven. „Maar de opkomst van sociale media heeft ook een keerzijde. Ik ben altijd blij geweest dat de schuldvraag rond Nadia's dood niet werd betwijfeld. Tegenwoordig krijgen nabestaanden vaak nog een trap

na op sociale media. Zou het iets crimineels zijn? Gaf het slachtoffer soms aanleiding? Dergelijke aannames en geruchten maken het nóg moeilijker om te durven praten over jouw rouw.” Rouwen kan effect hebben op alles, merkt ze. „Het verliezen van mijn baan was een rouwproces op zich. Je kunt gerust stellen dat ik patiënt ben geworden. Omdat ik na Nadia's dood zonder dat ik mezelf er van bewust was, steeds weer over mijn grens ben gegaan. Daarom hoop ik dat dit jaar begonnen wordt met wetenschappelijk in kaart brengen wat de invloed is van persistent rouw op het arbeidsvermogen van nabestaanden.”

Hoe dat er in de praktijk uit moet zien? „Ondersteuning aan nabestaanden van dodelijk geweld zou zich mijn inziens hierop moeten richten: behoud van gezondheid, relaties, arbeid en inkomsten. Ook nabestaanden moeten begeleid worden in hun resocialisatieproces. Je komt totaal buiten het gewone leven in de zijlijn te staan. In juridisch opzicht, maar ook in je sociale en arbeidsleven. Dat was mijn struggle op het werk, ik kon mij niet meer aanpassen aan het gewone leven. Dat maakte mij inwendig woest, en tegelijkertijd was ik en voelde ik me continu gigantisch eenzaam.”

Lucinda's columns, gedichten, documentaire en podcast zijn te vinden op de website lucindavandeven.nl.